

Pionjärbete om rehabiliteringsproblem

Evaluation of factors determining the results of vocational rehabilitation.

ANDERS CHR. GOGSTAD

Norwegian Monographs of Medical Science, 155 s.
Universitetsforlaget, Oslo, 1968.
Pris: 35 sv.kr.

Denna monografi behandlar i vilken utsträckning en rad medicinska och sociala bakgrundsfaktorer har samband med bristande arbetsförmåga och med resultatet av yrkesrehabilitering. Material-, variabel- och metodvalet samt den statistiska analysen användes som medel att försöka klarlägga viss del av det multifaktoriella mönstret vid arbetsinsufficiens. Den nosologiska modellen som därvid framträder diskuterar författaren liksom resultatens relevans som underlag för förebyggande åtgärder och för att effektivisera handläggandet av manifesterade fall.

Bakgrundsfaktorer som registrats är ålder, kön, psykiatrisk diagnos IQ (enligt Mönnestad), långvarig sjukskrivning, skolutbildning, yrkesutbildning, hemortens belägenhet i tätort eller på landsbygd.

Undersökningsmaterialet består av drygt 600 individer som remitterades till Bergens Förföringsinstitut 1957—1961. Författaren, som nu är överläkare vid Rehabiliteringskliniken i Linköping, var då föreståndare och läkare vid institutet. Undersökningsmaterialet är, genom att det är ett totalmaterial, heterogent med avseende på medicinsk diagnos och torde i viss utsträckning motsvara fall som kommer till en svensk arbetsträningsverkstad. Dock med reservation för att påfallande många tbc-fall ingår i Gogstads material.

I den statistiska analysen bedömer författaren först det inbördes sambandet mellan olika bakgrundsfaktorer därefter sambandet mellan bakgrundsfaktorer och det studerade objektet nämligen arbetsinsufficiensen.

Bland resultaten kan noteras att "psykiatrisk diagnos" hade högst primärkorrelation med arbetsinsufficiensen vid uppföljningstillfället ($r = 0.41$). Hög ålder, låg IQ, långvarig sjukskrivning, dålig skolutbildning var i stort sett lika starkt korrelerade med arbetsinsufficiensen ($r = 0.21$ — 0.28). Samtliga bakgrundsfaktorer täckte gemensamt något mer av variationskällan (multipel korrelationskoefficient = 0.56) än vad de psykiatriska diagnoserna ensamt gjorde (primär korrelationskoefficient $r = 0.41$). Men då faktorn psykiatrisk diagnos uteslöts ur regressionsfunktionen sjönk icke den multipla korrelationskoefficienten till mer än 0.49 . Uteslutning av enstaka av de övriga bakgrundsfaktorerna på samma sätt medförde icke i något fall större sänkning av den multipla korrelationskoefficienten. Dock bör nämnas att ålder över 45 år föll ut som näst starkast belastningsfaktor i regressionsanalysen.

Vilka konklusioner ger nu dessa resultat? Primärt synes de poängtera vikten av socialpsykiatrisk be-

dömning och åtgärder beträffande de som skall rehabiliteras vid arbetsträningsverkstäderna. Det förhållandet att den multipla korrelationsnivån sjunker så lite då variabeln "psykiatrisk diagnos" uteslutes, kan innebära att psykisk sjukdom påverkar de övriga bakgrundsfaktorerna så att dessa gemensamt fångar upp i stort sett hela den variationskälla som de psykiatriska diagnoserna utgör med avseende på arbetsinsufficiens vid uppföljningen. Resultatet kan emellertid även influeras av att vissa övriga bakgrundsfaktorer påverkar att psykiatrisk diagnos ställs.

Något oväntat är fyndet att låg IQ, långvarig sjukskrivning och dålig utbildning har så relativt liten betydelse för arbetsinsufficiensen i detta material. I andra material, som emellertid karakteriserats av en diagnos eller en diagnosgrupp, har påvisats betydligt större belastningseffekt av t. ex. långvarig sjukskrivning. Denna diskrepans är intressant och bör analyseras vidare med tanke på att klarlägga vilken betydelse å ena sidan riskfyllda variabelkonstellationer vid insjuknandet (enligt Inghe) kan ha jämfört med å andra sidan sekundär social respektive inaktivitetsatrofi (enligt Törnqvist-Inghe). Detta förefaller vara en betydelsefull angreppspunkt även vid försöken att förklara mekanismerna bakom den höga belastningseffekten av "psykiatrisk diagnos". För att ytterligare kunna bedöma det komplicerade inbördes påverkningsmönstret av bakgrundsfaktorerna hade det varit av intresse om författaren även genomfört stegvis regressionsanalys av funktionerna mellan bakgrundsfaktorerna och arbetsinsufficiensen.

Det pionjärbete, som Gogstad här genomfört, bör vara av stort intresse för alla som är verkamma inom någon form av social eller socialmedicinsk rehabi-

litering. Avhandlingen har dessutom specialintresse för dem som är intresserade av multipel regressionsanalys inom det medicinska och sociala forskningsområdet genom att den även innehåller ett teoretiskt avsnitt som belyser problemen med skalindelning, bristande linearitet i sambanden samt tillvägagångssättet vid elimination av den variationskälla som enstaka bakgrundsfaktorer representerar.

Per Bjurulf

Sjuksköterskans medverkan i rehabiliteringen av rörelsehämmade

Kort vägledning

MILDRED ALLGIRE
RUTH DENNEY

Svensk Sjuksköterskeförenings förlag. 60 sid. Pris kr 7:—.

På Svensk Sjuksköterskeförenings Förlag har utkommit en handledning som utgör en översättning av: *Nurses can give and teach rehabilitation*. New York 1960.

Det är en i många avseenden god handledning som kan rekommenderas. Man har något annorlunda inställning till vissa vård-

problem i Amerika jämfört med Sverige, men dessa olikheter kan kanske stimulera till diskussion.

Jag vill instämma i vad docent Bjerner framhåller i sitt förord, nämligen att det är att önska att denna skrift efterföljs av andra beskrivningar över hur sjuksköterskan kan medverka i övriga delar av rehabiliteringsfältet.

Olle Höök

Barnens näringsproblem

Äta rätt i barnåldern

Symposium kring barnens näringsproblem, anordnat av Findus september 1968. Rekvireras kostnadsfritt från Findus.

Den 27 september 1968 hölls ett av Findus arrangerat symposium å Foresta i Stockholm betitlat "Äta rätt i barnåldern". Ett koncentrat av föredragen och diskussionerna föreligger nu i form av ett lättläst och hädigt häfte på 40 sidor.

Ett flertal studier som gjorts på kosten i hemmet upp t.o.m. 4-års-åldern visade att barnen efter spädbarnsåldern i stort sett får ett tillfredsställande kaloriintag men för litet järn och för mycket fett beroende på för litet grönsa-

ker, kött och fisk men för mycket smörgåsmat. För litet järn och för mycket fett karaktäriserade även barnstugekosten. Inte mindre än 25.000 barn vistas större delen av dagen på daghem och man har där stora möjligheter att grundlägga goda eller dåliga kostvanor. Stockholms Stads Barnstugor har nu infört industriellt framställda djupfrysta rätter — erfarenheterna därifrån bör kunna bli till nytta även för orter med mindre barnunderlag.

Sjukhuskosten och serveringen av denna blev utsatt för en del kritik och ansågs i viss omfattning vara dåligt anpassad till barnens smak.

Näringsberäknade 3-veckorsmatsedlar för äldre spädbarn baserade på industritillverkad barnmat bör kunna underlätta kostplaneringen både på institutioner och i hemmen men järnintaget vid successiv övergång till vuxenkosten är ett problem. Dessa och liknande ting bör motivera en grundlig kostrådgivning i samband med 4 års-kontrollen (hur det nu ska finnas kapacitet till detta!).

Utrymmet medger inte ett ingående referat av det intressanta symposiet men referatet av detta rekommenderas till läsning för alla som direkt eller indirekt sysslar med barn eller barnkost.

Yngve Hofvander